

ONDERZOEK

Vooral fanfare- muziek uit **gouden decennia** is top

Muziek voor fanfares is schaars. Door het beperkte afzetgebied is componeren en uitgeven van werken voor fanfares minder lucratief. Maar een deel van het materiaal dat op de plank ligt, steekt wel boven het maaiveld uit. Tot die conclusie komt Olav Dorst in zijn afstudeerscriptie in het kader van de opleiding Hafabra-directie aan het Prins Claus Conservatorium in Groningen.

TEKST: FRANK VERGOOSSEN
FOTO'S: KLAAS VAN DER
WOUDE/FV MEDIA PRODUCTIES

Olav Dorst onderzoekt de kwaliteit van het fanfare-repertoire.

Het goede nieuws is dat het repertoire voor fanfares van goede kwaliteit is. Blijkens het onderzoek van Olav Dorst is bij ruim 43 procent van de 128 onderzochte werken sprake van een artistieke meerwaarde. Die score ligt beduidend hoger dan bij vergelijkbare Amerikaanse onderzoeken waarbij de kwaliteit van blaasmuziekwerken voor verschillende bezettingen onder de loep genomen werd. Opmerkelijk is echter dat alle werken in de top 10 al tenminste vijftien jaar oud zijn en slechts één van die topnoteringen voor 1980 is geschreven. “Dat zou kunnen betekenen dat de ‘gouden decennia’ van het fanfare repertoire van de jaren ’80 tot het begin van deze eeuw zijn geweest”, merkt Olav op. “Maar een plausibele reden zou ook kunnen zijn dat veel composities van voor deze tijd enigszins door de ontwikkeling van het medium gedateerd zijn geraakt en dat composities van een latere periode meer tijd nodig hebben om een iconische status te bereiken.” Wat verder opvalt is dat het aantal recente composities in het onderzoek beperkt is. “Dat wijst op de bevestiging van de stelling dat het aantal kwalitatieve composities voor fanfare inderdaad afneemt.”

ARTISTIEKE MEERWAARDE

Olav Dorst (1988) is student hafabra-directie aan het Prins Claus Conservatorium in Groningen. Door corona is zijn eindexamen uitgesteld tot november. Maar zijn eindschrijft heeft hij al klaar. Als onderwerp koos hij voor een onderzoek naar de artistieke meerwaarde van fanfarewerken. Daarbij baseerde hij zich op studies van enkele Amerikaanse onderzoekers. Zij legden een lijst met ongeveer 1500 composities ter inhoudelijke beoordeling voor aan twintig toonaangevende dirigenten in de Verenigde Staten. “Ik heb voor het vak Contextuele Studies met docent Wiebe Buis het boek *New Winds of Change* van Frank Battisti over de Amerikaanse blaasmuziek behandeld. Daarin is echter niets terug te vinden over fanfare repertoire. Omdat ik een groot hart heb voor de fanfare en het repertoire in deze sectie onder druk staat, leek het me extra relevant om dit onderzoek te doen.”

BRONNEN

Daarbij ging hij als volgt te werk. Via diverse bronnen stelde Olav samen met zijn docent Tijmen Botma in eerste instantie een lijst met fanfarecomposities voor de eerste en tweede divisie samen. Hiervoor kwamen alleen originele fanfarecomposities of werken die de componist zelf voor deze bezetting bewerkte in aanmerking. Ook werd het aantal composities per componist beperkt. Daaruit ontstond een longlist van 184 werken. Hieruit is een voorselectie gemaakt. Dat resulteerde in een lijst met 128 composities. Die lijst is voorgelegd aan tien geselecteerde evaluatoren: Tijmen Botma, Chris Derikx, Fried Dobbstein, Andries de Haan, Harrie Janssen (die zijn eigen composities niet heeft beoordeeld), Erik van de Kolk, Ivan Meylemans, Danny Oosterman, Frenk Rouschop en Arie Stolk. Zij hebben alle composities die ze kenden (bij sommigen waren dat er meer dan 100) beoordeeld op negen criteria:

1. De compositie heeft een goed ontwerp en een goede balans tussen contrast, variatie en herhaling.
2. De compositie toont vakmanschap in orkestratie met aandacht voor transparantie en samenklank en individuele en groepskleuren.
3. De compositie is voldoende gelaagd.
4. De muzikale richtingen en doelen in het stuk zijn verrassend en meeslepend.
5. De compositie heeft een consistente kwaliteit over de totale lengte en in de verschillende gedeelten.
6. De compositie toont consistentie in stijl doordat de uitwerking en technische details in lijn zijn met het muzikale idee.
7. De compositie toont een duidelijke ontwikkeling binnen zijn context.
8. De compositie is authentiek.
9. De muzikale waarde van het stuk overstijgt de historische of pedagogische waarde.

GOEDE MUZIEK

Vervolgens zijn alle resultaten geanalyseerd en is er vanuit verschillende invalshoeken bekeken welke composities van artistieke meerwaarde zijn. Op basis van de gemiddelde score voldeden 56

Wie is Olav Dorst?

Olav Dorst (1988) startte zijn muzikale carrière op 8-jarige leeftijd op saxofoon bij fanfare St. Caecilia uit Ammerzoden. Hij studeerde zowel Klassiek Saxofoon als Economie en Bedrijfseconomie.

Met Emergo Castricum en Petrus & Paulus Wolder-Maastricht nam hij deel aan het WMC en hij was artistiek leider van het Nieuw Saxofoon Kwartet.

Na enkele jaren als consultant gewerkt te hebben in de financiële wereld stapte hij over naar de culturele sector als adviseur bij het Fonds voor Cultuurparticipatie en coördinator muziek bij Scholen in de Kunst in Amersfoort.

In 2017 startte hij de opleiding Hafabra-directie aan het Prins Claus Conservatorium in Groningen. Momenteel is hij dirigent bij Muziekvereniging Waterland in Amsterdam en JA! Jeugd fanfare Altena. Als medeoprichter en bestuurslid van stichting UnScene ontwikkelt hij multidisciplinaire voorstellingen voor blaasorkest.

Jan Van der Roost scoort met zijn compositie *Avalon* een plekje in de top 10 van fanfarecomposities met een artistieke meerwaarde.

Van 47 van de 56 werken met een artistieke meerwaarde is een playlist samengesteld, die je vindt op <https://bit.ly/3oULSbw>.

Het volledige onderzoek, inclusief de lijst met beoordeelde werken, is op te vragen via www.olavdorst.com.

van de beoordeelde composities aan de criteria. Dat is ruim 43 procent. Niet slecht, concludeert Olav. “Dit betekent dat er de afgelopen decennia veel goede muziek voor fanfare is geschreven. Aandachtspunt is wel dat niet al deze composities meer verkrijgbaar zijn. Het zou heel waardevol zijn als uitgevers of overkoepelende organisaties ervoor kunnen zorgen dat dit wel weer het geval is.” Uit die 43 bovengemiddelde composities kwamen er tien naar voren die volgens het onderzoek als de hoogtepunten van het fanfarerepertoire mogen worden aangemerkt.

Die top 10 ziet eruit als volgt:

1. *Armeense Rhapsody nr. 2* van Alexander Comitas (1997, Bronsheim)
2. *Concerto Medieval* van Bernard van Beurden (1995, Donemus)
3. *Insel des Zweites Geschichts* van Harrie Janssen (2005, Stormworks)
4. *Sagas* van Henk Badings (1984, Gobelin)

5. *Images* van Henk Badings (1983, Molenaar)
6. *Stromingen* van Henk van Lijnschooten (1977)
7. *Avalon* van Jan Van der Roost (1992, De Haske)
8. *Derivations* van Marco Pütz (2003, Bronsheim)
9. *Eclipse* van Otto Ketting (2001, Donemus)
10. *Poème symphonique* van Rob Goorhuis (1989, JIVE Music)

VERDIEPENDE INFORMATIE

Olav hoopt dat zijn onderzoek een handvat biedt voor orkesten en dirigenten in hun zoektocht naar goed repertoire. Niet alleen op basis van de totaalscore van de composities, maar ook aan de hand van de negen criteria. Dat levert namelijk verdiepende informatie op om vanuit een specifiek oogpunt een geschikt werk te kiezen. Op de algehele beoordeling ontlopen de 128 werken elkaar niet zo vreselijk ver. Maar de ene componist scoort op een criterium soms aanzienlijk hoger dan de andere. Zo wordt Jan de Haan door de evaluatoren vooral gezien als een componist met een goed ontwerp, terwijl Harrie Janssen zeer gewaardeerd wordt om zijn instrumentatie. Jo van den Booren scoorde hoog vanwege de gelaagdheid van zijn composities, terwijl Rob Goorhuis goed uit de verf komt als het gaat om stijl. Qua bijdrage aan de ontwikkeling van de fanfare komt Gerard Boedijn sterk naar voren. Dat geen van zijn composities is terug te vinden in de top 10 komt omdat zijn muziek nu enigszins gedateerd is. “Dit onderzoek had veel minder informatie en inzicht opgeleverd als er niet per criterium was beoordeeld”, zegt Olav. “Daarnaast is een dergelijk onderzoek niet eerder uitgevoerd met een oordeel op deze afzonderlijke criteria. Zonder de bereidheid van de evaluatoren om hier aan mee te werken, was dit niet mogelijk geweest. Ik ben hen dan ook heel dankbaar dat zij zich hiervoor hebben willen inzetten. Alleen dat maakt dit onderzoek van toegevoegde waarde. De conclusie die op basis daarvan getrokken kan worden geeft een goed beeld van de artistieke meerwaarde van een compositie.” •